

України: теоретико-правовий аспект. *Науково-практичний фаховий збірник наукових праць «Прикарпатський юридичний вісник»*. 2019. Вип. 3 (28) Т. 1. С. 181–185. DOI: [https://doi.org/10.32837/ryuv.v1i3\(28\).345](https://doi.org/10.32837/ryuv.v1i3(28).345).

4. Офіційний вісник України: щотижневий збірник актів законодавства. 2005. № 40.

5. Львова О., Оніщенко Н. Принцип рівності у праві: теорія і практика: монографія. К.: Юридична думка, 2014. 300 с.

Жукоцький В.О., курсант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В.Г., к.ю.н., с.н.с., доц.,
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ ПОРНОГРАФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Актуальність проблеми пов'язана з тим, що у ХХІ ст. широкий розвиток отримала світова мережа Інтернет, так звана «Всесвітня павутина», яка є не тільки засобом зв'язку, але і невичерпним джерелом інформації. Однак слід зазначити, що Інтернет містить у собі і негативні сторони. Зараз віртуальне середовище використовується як засіб розповсюдження порнографії.

Порнографія є особливо тяжкою формою сексуальної експлуатації дітей. Вона приймає в останні роки все більш широкі масштаби поширення і є грубим порушенням невід'ємного права людини на розвиток. Саме завдяки розвитку кіберможливостей, у т.ч. й науково-технічного процесу, виникають нові форми експлуатації людини, у т.ч. й дитяча порнографія.

Такою формою є, зокрема, процес download-uploadта подальший перегляд матеріалів із неправомірним контентом. Зазначене свідчить про особливу небезпечність злочинів, пов'язаних з розповсюдженням порнографічних предметів у мережі Інтернет, що зумовлює необхідність удосконалення наявних та розробки нових ефективних методик протидії, які б сприяли подоланню об'єктивних та суб'єктивних труднощів у діяльності підрозділів Національної поліції.

Лише після інформаційно-аналітичного дослідження можливо розробити систему ефективних заходів запобігання зазначеним злочинним діянням.

Аналіз професійної юридичної літератури з цього питання показав, що в Україні проблемним аспектам протидії збуту і розповсюдження порнографічних предметів приділялася і приділяється увага вітчизняних вчених, але в основному в адміністративній, кримінально-правовій та кримінологічній площині.

Мусимо констатувати, що такі дослідження на монографічному рівні проводилися в контексті наукових розробок проблем протидії злочинам проти громадського порядку і моральності в цілому, а також вивчалися вченими роботи яких, пов'язані з протидією злочинам проти волі, честі та гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи (Бандурка І. А. Злочини проти моральності у сфері статевих відносин, 2012; Денисов С. Ф. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської моральності (ст. 210, 211, 211 (1) КК України), 1996; Джужа А. О. Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання злочинам проти статевої недоторканості дитини, 2013; Новицька Н. Б. захист суспільної моралі в умовах інформаційної трансформації суспільства, 2016 року та ін.

Як свідчить досвід практичної діяльності оперативних та слідчих підрозділів, створенням предметів порнографії займаються особи, вік яких коливається від 14 до 65 років, а їх виготовленням і поширенням - особи у віці від 20 до 45 років.

В основному ці особи не одружені, постійного місця роботи також не мають, виключаючи 30% осіб, працюють в Інтернет клубах, комп'ютерних центрах і т.д., переважно мають середню або вищу освіту, як правило, технічне. Як відомо, велику ланку в злочинах з розповсюдження порнографії займають і діти. Встановлено, що жертвами злочинів, пов'язаних з дитячою порнографією є діти різного віку і статі, адже вони - головні дійові особи сюжетів продукції дитячої порнографії. Для створення продукції дитячої порнографії переважно привертають дітей з малозабезпечених, неблагополучних сімей [1].

Серед постраждалих близько 60% дітей, які раніше стикалися з насильством в сім'ї, не знаходили розуміння з боку батьків, хоча вони і виховувалися, на перший погляд, в благополучних і заможних сім'ях. Розглянемо предмет злочину, а саме предмети дитячої порнографії: порнографічні тексти - 2,80%, фотовироби - 33,20%, зображення - 8,50%, вироби, знаряддя, сувеніри та побутові предмети - 0,80%, кіно- і відеопродукція - 35,80%, звукозапису - 0,60%, не фіксована on-line порнографія 18,30% [2].

Здійснюючи дослідження у даному напрямі, обстановку вчинення злочинів, пов'язаних з порнографією, ми характеризуємо в залежності від стадії і змісту злочинної діяльності.

Встановлено, що при підготовці злочину, пов'язаного з порнографією, дії осіб направлено на збір і оцінку відомостей, на підставі яких злочинці прогнозують можливість вчинення злочину в умовах, що склалися, і тому подібне. При безпосередньому скоєнні злочину даної категорії, а саме під час

створення продукції порнографії, проведення порнографічних зйомок здійснюється в наступних місцях: житлових приміщеннях, підвалах, горищах, приміщеннях в установах, організаціях, парках, скверах, лісових масивах тощо [3].

Створення предметів порнографії здійснюється за допомогою фіксації сексуальних дій з особою різними способами, найпоширенішими з яких є фото-, відеозйомка, а також шляхом прямої трансляції через веб-камеру в режимі реального часу через Інтернет. Після створення оригіналу порнографічного предмета злочинець виробляє його копії і піддає монтажу порнографічний матеріал, який згодом потрапляє на склад, де зберігається, а далі реалізується оптом чи вроздріб через торговельні точки.

В результаті проведеного дослідження можна визначити наступні способи розповсюдження продукції порнографії, а саме: її збут через місця продажу; переміщення через кордон з подальшою реалізацією; розповсюдження дитячої порнографії через Інтернет.

Механізм злочинної діяльності являє собою сукупність дій суб'єкта з підготовки, здійснення і приховування злочинів, пов'язаних з порнографією, в їх територіально-часової послідовності і зв'язку з об'єктом посягання, мотивами і цілями, обстановкою і наслідками таких дій.

Типова модель злочинної діяльності, пов'язаної з порнографією, можна представити в наступному вигляді:

1) визначення завдань, пов'язаних з підготовкою, здійсненням та приховуванням злочину досліджуваної категорії;

2) виготовлення предметів порнографії ділиться на два етапи: а) створення, що починається з моменту вибору заздалегідь підготовленого місця проведення фотозйомки, трансляції в режимі реального часу дій сексуального характеру, що застосовуються до людини та ін.; б) виготовлення продукції порнографії здійснюється шляхом монтажу її оригіналу, його розмноження, упаковки і т. і.;

3) розповсюдження продукції порнографії;

4) маскуванню злочину;

5) доходи від реалізованої продукції порнографії після їх легалізації частково привласнюють, а іншу частину вкладають в легальний бізнес і надалі фінансування злочинної діяльності.

Важливого значення у зв'язку з цим набуває розробка поняття оперативно-розшукової характеристики злочинів як однієї з основоположних категорій ОРД, що дозволяє як зрозуміти саму сутність певного злочину з погляду теорії та практики ОРД, так і постійно розробляти й удосконалювати в теорії ОРД наявні оперативно-розшукові заходи його виявлення, попередження і розкриття, а також методики їх ефективного застосування в правозастосовчій діяльності, а на практиці - обирати ефективні шляхи їх використання відповідно до оперативної ситуації.

По-перше, оперативно-розшукова характеристика злочинів являє собою

самостійний вид характеристики злочинів, що формується саме теорією ОРД з позицій ефективного застосування оперативно-розшукових сил, форм, засобів та методів боротьби зі злочинністю, а не дублює зміст характеристик злочинів, наданих іншими юридичними науками.

По-друге, і у цьому розумінні ми підтримуємо слушну думку Є.Д. Лук'янчикова, відомості про оперативну обстановку в регіоні, стан боротьби зі злочинами тощо характеризують не сам злочин, а стан або умови, в яких відбувається його розкриття [4].

Отже, з урахуванням зазначеного вище, ми можемо визначити оперативно-розшукову характеристику злочинів пов'язаних з розповсюдженням порнографічних предметів у мережі Інтернет як систему структурних елементів, зумовлених специфікою завдань та особливостей здійснення ОРД до яких належать відомості про: ознаки злочинів, пов'язаних з розповсюдженням порнографічних предметів у мережі Інтернет з позиції вирішення завдань ОРД як об'єктів пошуку і фіксації з використанням сил, методів та засобів ОРД; пошукові ознаки елементів складу злочинів пов'язаних з розповсюдженням порнографічних предметів у мережі Інтернет; типові джерела отримання інформації про вказані злочини; опис типових прикмет реально існуючої оперативно-розшукової ситуації, яка його супроводжує; особливості фіксації фактичних даних про ці злочини за допомогою сил, методів та засобів ОРД.

---

1. Рішення Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі від 26 жовтня 2011 N19". URL: <https://ips.ligazakon.net/dokument/MUS17163>.

2. Кримінальне право (Особлива частина) : підручник: [в 2 т.] / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Вид-во "Елтон – 2", 2012. Т. 2. 780 с.

3. Паляничко Д.Г. Криміналістична класифікація злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 4. С. 246-249.

4. Гора І. Поняття, спосіб вчинення злочину та його значення в розкритті та розслідуванні. *Закон и жизнь. Международный научно-практический правовой журнал*. Кишинев, 2012. № 9. С. 35–38.